

Namme	Vertaalstrategie en FBO (E. Talstra)
Eigenaar	Wurkgroep Fryske Bibeloersetting
Underwerp	Vertaalstrategie
Datum	Jannewaris 2021
Status	Definitief

Vertaalstrategie en FBO. (Eep Talstra)

“The proof of the pudding is in the eating”

Strategie 1. De woorden en het beeld vasthouden; de betekenis wordt obscuur:

De toetsing van de pudding is in het eten

Strategie 2. Het beeld en de betekenis vasthouden; veel woorden krijgen geen vertaling:

Door hem op te eten ontdek je de kwaliteit van de pudding

Strategie 3. De betekenis vasthouden; het beeld verdwijnt, de woorden ook. *Kwaliteit blijkt bij gebruik.*

Vraag: hoe gaat dit als je vertaalt voor een cultuur waar ‘puddingen’ onbekend zijn? Vervang je dan bij strategie 2 het woord ‘pudding’ door ‘griene tsiis’? Of volg je strategie 3?

Er is een grijs gebied tussen vertalen en herdichten. Kwestie van experimenteren. Strategie 1 is die van de Naardense bijbel. Is geen vertaling, maar een imitatie. Strategie 2 is een gangbaar compromis, maar neemt wel aan de we de culturele verschijnselen herkennen. Strategie 3 komt aan bod wanneer de culturele afstanden te groot worden. Wij kiezen meestal 2 en doen 3 als het niet anders kan.

Een praktijkvoorbeeld.

Iets soortgelijks geldt in Micha 1:16 voor de werkwoorden voor “afscheren”: uitingen van diepe rouw. Wordt hier tegen een vrouw (metafoor voor een stad) gezegd.

De controlevraag: ‘zouden wij dat zo zeggen?’ helpt hier niet, want wat daar bij Micha wordt gezegd, zouden wij nooit zeggen. Het is antieke cultuur, die je probeert af te beelden in een vertaling. Een vertaler kan niet anders dan soms de grenzen van ons woordgebruik opzoeken, want ook het ‘hedendaags Fries’ is begrensd.

- 15 Nochris bring ik de besetter oer jimme, ynweners fan Marésja, de pronk fan Israel giet hinne oan Adullam ta.
- 16 Skear dy keal, in keale plasse, om de bern dy’t dyn wille binne, skear dy noch kealer, sa keal as in gier, wannear’t se yn ballingskip fierd binne, fier by dy wei.

M.i. is dat hier gebeurd met het woord ‘plasse’. Wij gebruiken dat niet voor de kale schedel in een situatie van rouw, zoals Micha. Maar de negatieve, kritische connotaties van dat Friese woord zijn hier juist heel bruikbaar.

Micha 1:16 en het woord voor ‘schedel’: “plasse”

Gezocht op het internet
[/nl.glosbe.com/fy/nl/plasse](http://nl.glosbe.com/fy/nl/plasse). “plasse” = schedel; doodskop

De ruwe vertaling door een computerprogramma:

MICH01,16 [QRXJ <Pr>]
MICH01,16 jij_moet_kaal-scheren; imper.Qal kaal scheren
MICH01,16 [W-<Cj>] [GZJ <Pr>] [<L BNJ T<NWGJK <Aj>]
MICH01,16 en; jij_moet_scheren; om de kinderen van jouw troost imper.Qal afscheren
MICH01,16 [HRXBJ <Pr>] [QRXTK <Ob>] [K--NCR <Aj>]
MICH01,16 jij_moet_ruim-maken; jouw_kaalheid;als H; de_arend; imper.Hif arend/ gier
MICH01,16 [KJ <Cj>] [GLW <Pr>] [MMK <Co>]
MICH01,16 gegeven-dat; zij_hebben/zijn_verbannen; weg-van jou; Qatal Qal

Twee werkwoorden voor ‘kaalscheren’ en een naamwoord voor ‘kale plek’
Kaalheid is met 3 woorden een thema hier. Bovendien heeft het werkwoord
“verbannen” in de laatste regel ook de connotatie van kaalheid, ontbloting. Deportatie betekent een
land van bewoners ontdoen.

Kaalscheren is een signaal voor diepe rouw; voor een vrouw/moeder nog des te meer: De eerste
drie werkwoorden zijn namelijk in de 2^e pers. *vrouwelijk* enkelvoud: een stad wordt toegesproken,
die fungeert als een moeder met kinderen die ze gaat verliezen. Het is een cynische tekst: ‘steek je
alvast maar in de rouw, want je zult heel wat kinderen te betreuen hebben’ (dat zou de vertaling zijn
volgens strategie 3). De vertaler heeft het tweede werkwoord voor ‘kaalscheren’ vervangen door
het woord voor ‘schedel’: *plasse*, om zo de vergelijking met de kale kop van de arend/gier voor te
bereiden (beide vogelnamen worden wel gebruikt in vertalingen. Hier gaat het natuurlijk om die kale
kop.) Ik vind dat een mooie vondst (strategie 2), omdat twee keer “afscheren” storend werkt, zeker
wanneer de lezer nog niet aan rouwgebruik denkt. Terwijl met ‘schedel’, ‘kale kop’ dat heftige beeld
meer wordt opgebouwd. Al blijft het voor moderne lezers een onbekend fenomeen.

15 Nochris bring ik de besetter oer jimme, ynwenners fan
Marésja, de pronk fan Israel giet hinne oan Adullam ta.
16 Skear dy keal, in keale plasse, om de bern dy’t dyn
wille binne, skear dy noch kealer, sa keal as in gier,
wannear’t se yn ballingskip fierd binne, fier by dy wei.

Eep Talstra, 17-11-2020